

„noodige en overbodige opheldering“: „Na vijftig jaar“ voltooide, ten besluite verklarende hoe alle verhalen omtrent een afspraak tusschen vrienden of onderlingen wedstrijd, als aanleiding tot het schrijven der Camera Obscura „louter sprookjes“ moesten heeten, toen waren dit zijn laatste woorden, die het nogmaals bevestigden: „dat, indien er eenig boek is dat gezegd kan worden, zonder eenig bepaald voornemen of voorbedacht oogmerk bij zijn schrijver geboren en als vanzelf ter wereld gekomen te zijn, dat boek het boek is van den niets daarmede op 'toog gehad hebbenden drie- tot zesentwintig jarigen HILDEBRAND“.

„L'art pour l'art“ — de leuze is grondig in discredit: zij klinkt ook onaangenaam, omdat men er het egoïsme, en het onvruchtbare, van den modernen Franschen geest in meent te hooren. En evenwel is — het talent aangenomen — het zorgeloos schrijven, om geen andere reden dan dat men plezier erin heeft, te schrijven, zeker eene der mogelijkheden voor het ontstaan van kunst, die duurzaam verheugen zal. Aan dit argeloos zich geven van den jongen levens-minnaar danken de kostbaarste onder deze stukken dat onverflensbaar nieuw en frissche, die innige klaarheid van stemming en toon, die fijne directheid van werking, verrassender nog in den dialoog dan in de verhalende en beschrijvende gedeelten; maar bovenal het schoone liefdegevoel voor dat uit te beelden wereldje, dien lach zonder eenige bitterheid, die zuivere deernis, — de HUMOR.

A. J. H. KRUIZINGA.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Velerlei misvatting.

Dr Thijs heeft in het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ gerecenseerd mijn boekje: „Verbond en Belijdenis“.

Nu is het natuurlijk onmogelijk, op alle recensien in te gaan. Men zou, dat doende, aan den gang kunnen blijven.

Deze recensie lijkt mij evenwel van dien aard, dat het goed is, daarover iets te zeggen, omdat hierin zoo duidelijk aan den dag treedt, de altijd weer terugkeerende misvatting over de bedoelingen van mij en van allen met wie ik gelijk denk.

Ik schrijf daartoe letterlijk over, wat dr Thijs zegt:

„De verbondsbeschouwing in dit boekje (zoo schrijft hij) is de mijne niet, maar het is niet mijn bedoeling hierop in te gaan. Ik wijs er slechts op, dat het (naar mijn gedachte althans) aan een tegenstrijdigheid en een dubbelzinnigheid lijdt. De tegenstrijdigheid is deze. God zegt tot den bondeling: Ik geef u de vergeving der zonden en het eeuwige leven. Dit wil echter nog niet zeggen, dat de bondeling deze weldaden ontvangt.

God geeft allen bondelingen het heil. Of ze het zullen hebben hangt hiervan af, of ze het aannemen. (pag. 14.)

Het „geven“ is hier dus niet meer, dan wat wij gewoonlijk een „aanbod“ noemen.

Tot zoover eerst dr Thijs.

Volgens zijn beschouwing is, wat ik noem „een geven van het heil“, niet meer dan een aanbod.

Maar dat is toch niet juist. Het is veel sterker. Als iemand een testament maakt en daarin aan mij een bepaald bedrag legateert, en die man komt te sterven, dan heb ik krachtens dat testament, recht op dat goed; rechtens is het het mijne. Of ik het zal bezitten en genieten hangt natuurlijk hiervan af, of ik het legaat aanvaard. Ieder gevoelt onmiddellijk, dat de plaatsing van mijn naam in het testament, voor dat bedrag, iets anders is dan een aanbod; het is veel sterker. Dat kapitaal is, door die legateering, het mijne geworden, en op grond daarvan mag ik het aanvaarden.

Zoo nu staat het ook met betrekking tot den bondeling en het goed des verbonds. Daarin gaat het maar niet om een aanbod.

Als ik zeg: „God geeft dat den bondeling“, dan wordt daarin uitgesproken de waarheid, dat God den bondeling rechtens tot eigenaar van dat heil maakt; God zet dat goed op zijn naam. Op grond daarvan mag en moet hij dat nu aanvaarden.

Hierin is het verschil tusschen den bondeling en hem, die buiten het verbond werd geboren.

De bondeling moet gelooven, dat het heil voor hem is, omdat hij, krachtens Goddelijke beschikking, er recht op heeft.

De niet-bondeling, wien het heil wordt aangeboden, moet gelooven om er recht op te krijgen.

De voorstelling, die ik gegeven heb, is trouwens niet een uitvinding van mijzelf; zij berust heeltemaal op ons Doopsformulier.

Ik lees daar: „Want als wij gedoopt worden in den Naam des Vaders, zoo betuigt en verzegelt ons God de Vader, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht, ons tot Zijn kinderen en erigenamen aanneemt. En als wij in

den Naam des Zoons gedoopt worden, zoo verzegelt ons de Zoon, dat Hij ons wascht in Zijn bloed.

Desgelijks als wij gedoopt worden in den Naam des Heiligen Geestes, zoo verzekert ons de Heilige Geest door dit Heilig Sacrament, dat Hij in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil.“

Zoo staat het er.

Uitdrukkelijk wordt daar gezegd, dat de Zoon ons verzegelt, dat Hij ons wascht in Zijn bloed, m. a. w. dat Hij ons schenkt de vergeving der zonden.

En nu, één van tweeën, — dat geldt niet voor allen, die gedoopt worden, of het kan niet anders beteekenen dan wat ik daarin lees.

Durft men nu aan, te zeggen: „dat geldt niet allen bondelingen, maar alléén den uitverkorenen“?

Ik weet wel, dat velen dat tegenwoordig doen. Maar dan vraag ik: „is er in het formulier ook maar één aanwijzing, dat wat daar gezegd wordt, alléén waar is voor de uitverkorenen“?

Die gedachte moet men in het formulier inleggen, maar zij ligt er niet in.

In de tweede plaats: als die verzekering en verzegeling van den doop niet allen doopelingen geldt, waar blijft dan voor de ouders de troost van den doop? Dan zal eerst openbaar moeten worden, dat ik in mijn kind met een uitverkoren kind te doen heb. Ook de doopeling zelf zal dan eerst moeten weten, of hij een uitverkorene is, eer hij zich de beloften toeëigent; en zoo zoudt gij krijgen de omgekeerde wereld, waarin ik niet geloof op grond van Gods belofte, maar de belofte aanvaard op grond van mijn geloof.

Hierbij moet mij nog iets van het hart.

In den laatsten tijd is men er telkens op uit geweest, om uitspraken en voorstellingen, waarmee men het niet eens was, te veroordeelen met een verwijzing naar de belijdenisschriften. En men was daarbij terstond gereed om te zeggen: „Gij moogt dat niet leeren; als ge er zoo over denkt, dan moet ge een gravamen indienen tegen de belijdenis.“ En dat gold dan dingen, waarvan het heelemaal niet duidelijk is, of zij inderdaad van de belijdenis afwijken. Eer het tegendeel.

Maar van diezelfde zijde wordt wel telkens een voorstelling gegeven van het Verbond en de Bondelingen, die zeker niet overeenstemt met de uitspraken van de belijdenis en de formulieren.

Nergens maken belijdenis en formulieren onderscheid tusschen de kinderen der geloovigen. Zij hebben allen gelijkelyk recht op den Doop en hun wordt in den Doop allen hetzelfde heil verzekerd.

En nu wil ik, van mijn zijde, niemand beschuldigen van afwijking, van ongereformeerd zijn. Ik ben vast overtuigd, dat het allen er om te doen is, de waarheid klaar te zien en den zin der belijdenis te vinden en te vertolken.

Maar laat men dan ook hinnerzijds dat van ons gelooven en niet telkens pogen ons het zwijgen op te leggen en te zeggen: „halt, dat is tegen de belijdenis.“

Zoo krijgt men een meien met twee maten en geeft men den indruk van partijdig te zijn.

Ik ga nu verder met de recensie van dr Thijs:

„Toch“, zoo gaat hij voort, „wil Ds van Dijk niet weten van het zelfonderzoek of men wel werkelijk een kind van God is. Dat moet krachtens Gods belofte inzet en uitgangspunt van heel ons leven zijn. Dat moeten wij gelooven op elk punt van onzen weg.“ (pag. 30.)

Dit nu lijkt mij een tegenstrijdigheid. Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte voor de vraag: „neem ik het werkelijk aan?“ Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige bent“.

Tot zoover dr Thijs.

Hier nu liggen de misverstanden voor het grijpen.

Waarin die misverstanden bestaan, hoop ik in een volgend artikel te laten zien.

D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK

„De verborgenheden van het Koninkrijk der Hemelen“.

Reeds geruimen tijd wacht dit werk op bespreking. Nu dezer dagen het 2e deel verschenen is, willen wij niet langer wachten.

Wij bevinden ons bij de beoordeeling in een moeilijke positie.

Want terwijl wij enerzijds dankbaar zijn voor deze boeken van dr H. A. van Andel, willen wij toch ook wijzen op dingen, die wij hebben gemist. Dankbaar zijn wij voor deze behandeling van de gelijkenissen. 't Is reeds vele jaren geleden, dat van Schriftgeloovige zijde een werk verscheen, dat deze stof behandelde.

En nu willen wij gaarne uitspreken, dat er over vele gelijkenissen in dit werk door dr Van Andel

verrassend licht opgaat. 't Is altijd de moeite waard om Van Andel te raadplegen. En ik kan mij niet voorstellen, dat iemand, die geroepen wordt om gelijkenissen te behandelen, niet zou grijpen naar dit werk van dr Van Andel.

De schrijver heeft zijn stof in preeken behandeld. Deze methode van behandelen heeft haar voor- en nadeelen.

Voordeelen, want nu behoeven deze boeken niet speciaal te worden verkocht aan predikanten. Onze vereenigingen zullen haar winst kunnen doen met Van Andel's werk te gebruiken voor hun inleidingen. Leden der gemeente zien hun boekerij aan stichtelijke lectuur verrijkt. Zelfs vacante kerken zullen goed doen eens een preek van Van Andel te lezen.

Door den preekvorm te kiezen voor de behandeling der gelijkenissen heeft dr Van Andel ons christelijk publiek aan zich verplicht. En niemand zal zonder vrucht deze werken terzijde leggen. Wij kunnen wat dat betreft onvoorwaardelijk deze boeken aanbevelen.

Nadeelen heeft echter deze methode o. i. toch ook. En wij willen, hoewel met schroom, onze bezwaren formuleeren en met voorbeelden toelichten.

Wie preeken publiceert kan verwachten, dat dan ook de maatstaf van preeken wordt aangelegd.

En dan is het ons opgevallen, dat vele preeken homiletisch zwak zijn. De verhouding tusschen het eerste en tweede punt in de preek over „de onbarmhartige dienstknecht“ (II, 7) lijkt nergens naar! Het eerste punt beslaat 2 bladzijden, het tweede punt liefst 9 bladzijden druks. Dan krijgt dat 2e punt op blz. 92 weer een onderverdeling! En toch is het een prächtspreek! En zoo zouden wij meerdere voorbeelden kunnen noemen. In de preek over „de Boetvaardige zondares“ (II, 8) is het 3e punt in verhouding tot de andere ook te lang.

Een ander bezwaar, dat wij niet verzwijgen willen, is, dat deze preeken niet christo-centrisch zijn in haar homiletische constructie. Elk verhaal, ook elke gelijkenis is christo-centrisch. Het gaat om de openbaring van den Christus. Dat gereformeerd vooroordeel mag dan ook consequent getoond worden in den technischen vorm!

Maar b. v. in II, 8, wordt o. i. de verdeeling beheerscht door de menschen, die er in voorkomen.

Wel heel sterk komt dat naar voren in de preek over „de Kananeesche vrouw“ (II, 9). Daar staat de mensch in het centrum. Maar niet is uitgegaan van de zelfopenbaring van den Christus, van het ambtelijk werk van Jezus ten aanzien van deze vrouw.

De preek over „de Rijke man en Lazarus“ is schitterend om te lezen, en is vol fijne exegetische opmerkingen; is keurig van taal; is treffend en dringend.

Maar wij achten haar toch niet christo-centrisch in den opbouw. Wij willen de verdeeling eens laten lezen:

„De gelijkenis van den rijken man en Lazarus“.

1e. schijnbare rijkdom en armoede in de tegenwoordige wereld;

2e. wezenlijke rijkdom en armoede in de toekomstige wereld;

3e. een bode uit de hel, schijnbaar hemelsch;

4e. een weigering uit den hemel, schijnbaar hellsch.

Nu is het o zoo gemakkelijk om critiek te oefenen op het preekwerk van iemand, die reeds jarenlang in het zweet zijns aanschijs gewerkt heeft, door een predikant, die nog maar enkele jaren aan het preeken is! En wellicht zullen sommigen deze critiek op het werk van dr Van Andel kleinzielig vinden! Maar wij zouden om wat liefs gezwezen hebben van deze dingen, wanneer wij niet zelf hartgrondig ervan overtuigd waren, dat het toch anders moet! Wie zelf altijd worstelen moet om de Schriftgevegens christo-centrisch voor te stellen aan Gods gemeente en dat ook wil doen in den homiletischen opbouw van zijn kanselwerk, zal wellicht onze opmerkingen begrijpen.

Dr van Andel moge uit onze opmerkingen opmaken, met hoe groote belangstelling wij zijn boeken hebben gelezen vanuit homiletisch gezichtspunt.

Wie zelf altijd weer preeken mag, grijpt vanzelfsprekend met graagte naar anderer preekwerk om te leeren hoe het moet. Wij kunnen ons in deze wijze van behandeling niet vinden. Hoe het dan wel moet? Dat weten wij ook niet! Wij hebben zelf te weinig over de gelijkenissen gepreekt, juist gezien de bijzondere eischen, die wij meenen te moeten stellen aan de wijze, de methode van behandeling. Het zij ons vergund, een proeve te geven over de gelijkenis uit Lucas 13: 22-30.

„Christus' zelfopenbaring als Heer des Huizes“.

1. Hij sluit de deur om burgers en vijanden van het Rijk te scheiden;

2. Hij sluit de deur achter de burgers van het rijk.

3. Hij sluit de deur voor de vijanden van het rijk.

Wij willen nog een opmerking maken. Het trof ons, hoe zoo goed als niet gesproken wordt over Israëls verbondspositie. Dan zouden vele trekken toch veel duidelijker worden; b. v. in de gelijkenissen van den rijken man en Lazarus (II, 4); van den verloren zoon (II, 1) en in het verhaal van de Kananeesche vrouw. (II, 9).

Wij
het vel
werker
gelukw
van di
voor, s
behand

Maar
ons va
helpen.

Het s
loopen
neer d
vraagt
is dat

ver ee
vorn

lij, zoo
lend z
van be
die als
aan de

Laat
zich w
werk v
overtui
twee b

Capel

ST

Prof

In de
ik enke
het gere
de voor
Assen, v
aanving
element
die op c
deze na

De sy
moet w
zitting d
bureau

De syz
questies
en beslis

De be
met de
Leeuwer
kerkelijk
roep van
Indien d
zijn doo
zelfstanc
synode)

broeders
recht, d
gadering
volgende

Daarve
A. Dat
B. le.

zaak
saamger
scheiden
particul
cultere

helderhe
gebracht
„buiteng
wordt op
komende

loofd o
synods
uitschak
te zien,

weer de
heldering
den inge
twee me
meerd e
wijzen e

C. Dat
rende le
in plaats
geleid te
van ha

zelf beha
voortdur
rechtelij
recht in
komen t
kerkrech

D. Hee
aangewe
van dez
geoordee

Had ni
ds van
handelen

Is niet
sis Zaam
in behan
de uittre

Tot zoo
boom. M
in het le